

kennis is nu juist zoo mooi, zoo verheven, dat het boek in zeer vele handen veilig is. Want de levensdrang openbaart zich soms zoo verontrustend, zoo dwingend, zoo ontmoedigend! „Een vrijwillige moedige verzaking van een of ander lichamelijk verlangen om daarmede een tot ons sprekend hooger ideaal te bereiken, kan ons tot een vol en schoon leven voeren!“ — De levenskracht, gestuit in zekere richting, vindt dan andere, zeer waardevolle wijzen van uiting terug.

Ik ben ook zoo dankbaar voor de kennis die Gray voor iedereen noodig acht. Hij geeft nergens een realistische beschrijving, nooit ligt er iets prikkelends in zijn woord, en waar het intiemere dingen raakt zegt hij U alleen waar U die kennis verkrijgen kunt. Zooals er geen enkele buiten verband staande levensuiting is, zoo geldt dat ook van ieder der hier bedoelde levensuitingen. En daarom is het veel meer noodig om de levenstotaliteit dezer dingen veilig te stellen, scherp door christelijk levenslicht belicht, dan om af te dalen tot werkelijkheden, die alleen verkeerd schijnen, omdat ze ons verkeerd zijn bijgebracht.

Gray wijdt een hoofdstuk aan Kameradschap, aan Liefde (ook een heel mooi woord aan onbeantwoorde liefde), aan de verloving, aan den jongen man, aan het jonge meisje, de ongehuwde vrouw, aan het huwelijksleven, aan ongelukkige huwelijken, en aan den invloed van de sociale toestanden.

En dan komt hij in zijn laatste woord nog weer eens heel ernstig terug op de laatste oplossing die verkregen moet worden om elkander als man en vrouw in het huwelijk, maar ook als man en vrouw in het leven open, zonder verwijt of schaamte te kunnen aanzien: dat is een volledige bekentenis, niet aan elkander, maar aan God, van al onze boosheid, beide in onze daden en gedragingen zoo wel als ook in onze denkbeelden: Wat ons waarlijk schuld brengt ons in nood, en in dien uitersten nood moeten wij God vinden! Eerst als daar alles overwonnen is, vangt het nieuwe met blijdschap aan: „indien iemand in Christus is, zoo is hij een nieuw schepsel!“

Vroeger hebben Christenen getracht het sexevraagstuk te vermijden. Thans staat dit vraagstuk weer zoo algemeen in het centrum der belangstelling. „Terwijl ons denken en werken gericht is op den opbouw van het volk, zouden wij er wel aan doen, ons te herinneren, dat er geen gelukkig harmonieus leven voor ons kan zijn, totdat dit heele probleem is opgelost — tot wij hebben geleerd de reine liefde op den troon te plaatsen“, en door haar vurige louterende kracht, het dierlijke te onderdrukken, en onze geheele natuur te oefenen tot Gods glorie. Liefde faalt nooit; zij loutert en overheerscht het vleesch. Als wij in God gelooven, moeten wij wel gelooven in de overwinning der liefde.“

Nergens is een oplossing zonder God, dat geldt op dit terrein meer dan ergens anders in de moeilijkheden van het leven. Maar wie zijn oplossing, zijn persoonlijke levensoplossing uit Gods hand wil aannemen, voor hem en voor haar verandert het leven! Voor dezulken wordt het leven wat het ook voor Gray was: een groot deel van hun levensgeluk danken zij aan de verscheidenheid der sexen.

Dat is het resultaat der zegenrijke zedelijke beginselen, die God ons heeft gegeven; die ons aardse leven verlichten en ons oog openen voor die eeuwige heerlijkheid, waarin al onze strijd en moeilijkheden zijn opgelost, ons denken en ons leven tot een algehele eenheid zijn vereend.

Gray's werk kan daarin velen ten zegen zijn!

Dr C. J. HONIG.

Antwoord van Dr Kromsigt.

Onder het opschrift: „Waar de schoen wringt“ bevatte het Hervormd Weekblad De Gereformeerde Kerk 12 Februari i.l. den volgenden Open Brief:

Den WelEerw. Zeergel. Heer Dr J. C. Rullmann te Wassenaar.

WelEerwaarde Zeergoleerde Heer,

Kritiek mag alles onderzoeken, Alleenig maant 'k kritiekste niet. De Genestet.

Laat mij U zeer hartelijk mogen bedanken voor uw langen, open brief in „De Reformatie“ van 6 Februar (het meest misschien nog, omdat U mij daarin mededeelt, dat in 1903 een gewijzigde uitgave verscheen van het kostelijke boekje van T. de Vries, „Handleiding tot de kennis van het leven en de werken van Mr Groen van Prinsterer“, bij T. Wentzel & Co. te Utrecht, want nu kan ik dit verder aanbevelen, ik hoop tenminste, dat het nog te krijgen is). Het begin is niet vriendelijk, maar het heeft mijn humeur niet bedorven en ik vergeef het gaarne. Die woorden in verband met Dr Kuiper „bekladden“ en „laster“ zijn honderd pond te zwaar. U voelt zelf wel, dat mijn woordje „noot“ cum grano salis moet worden opgevat. Overigens ben ik overtuigd, dat Kuiper, als hij mijn woorden gelezen had, even hartelijk geglimlacht zou hebben. Trouwens, U spreekt zelf van, wat iedereen toegeeft, „Dr Kuiper's eigenaardige opvatting van journalistiek“. Inderdaad, — „eigenaardig“!

Doch nu ter zake. Ik bemerk, dat U als goed historicus zich heeft aangetrokken, wat ik half rallieerend, half ernstig schreef over uw „opdiepen uit de bronnen“. Ik haast mij dit te herstellen en daarvoor, voorzover noodig, amende honorable te doen. Ik wil gaarne den indruk bij mijn lezers wegnemen, alsof U geen ernstig historisch onderzoeker waart in dit opzicht. U noemt me niet slechts één bron, maar vijf voor de vergadering van 1860, namelijk behalve het door mij ook genoemde en gebruikte Verslag (daardoor wist ik, dat J. Kuiper uit een goede bron citeerde): „Ons Schoolwetprogram“ door Groen, „Ned. Gedachten“, artikelenreeks van Kuiper in „De Heraut“ van 1870, Artikelen van Beets en Saussaye in „Prot. Bijdragen“. Ik heb deze bronnen niet voorhanden en kan dus niet controleren, of zij belangrijk nieuw licht werpen op de vergadering van 1860 (meer dan het officiële Verslag zelf, dat m.i. duidelijk genoeg is).

Voorts schrijft U, dat U reeds in „De Reformatie“ van 1922 de volgende literatuuroppgave geeft over de schrapping van het woord „Christelijk“.

„Behalve het officiële verslag der Achtste Algemeene Vergadering leze men: Kuiper, „Bedoeld noch Gezegd“, blz. 34; Fabius, „Voorheen en Thans“, blz. 147; „Voortvaren“, blz. 229; „Staatsrecht en Politiek“, blz. 283—292; „Studien en Schetsen“, V, no. 3, blz. 123/127; Raabe, „Van dr Brugghen herdacht“, blz. 18; Merens, „Groen van Prinsterer en Van der Brugghen“, blz. 19 v.v.; Vos, „Groen van Prinsterer en zijn tijd“, II, blz. 424; J. Kuiper, „De Gereformeerde Kerk“ van 22 Aug. 1885; idem, „Geschiedenis van het Christelijk Lager Onderwijs“, blz. 183—191; „De Standaard“, 11 Sept. 1889, artikel: „Christelijke en maatschappelijke deugden“; T. de Vries, „Bibliografie Groen van Prinsterer“, blz. 218; Brouwer, „Daniel Chantepie de la Saussaye, „Nicolaas Beets“, blz. 147—151. Deze biografie bewaart over de door Beets gebezigde qualificatie „demonisch“ echter een opmerkelijk stilzwijgen. Hierbij denken we aan de woorden van Prof. Fabius, „Studien en Schetsen“, V, no. 4, blz. 131: „Men bewijst aan de nagedachtenis van Beets eenen dienst door zijn ongelukkig optreden van het jaar 1860 in „Christelijk-National“ niet noodeloos op te rakelen“. Zie voorts nog: „Paedagogisch Tijdschrift“, III, blz. 204 v.v., en „De Nederlander“ van 17 Dec. 1921, 2e blad.“

Inderdaad, een respectabele lijst (met genoegen zag ik hierbij ook J. Kuiper; leest U van hem ook nog eens „Een dreigende toekomst en de weg ter ontkoming“ en „Tweeërlei Staatsbeschouwing“), waarbij elke verdenking, alsof U niet genoeg zoudt studeeren „uit de bronnen“ verdwijnt als sneeuw voor de zon.

En toch, — uw visie op Groen is totaal onhistorisch en totaal verkeerd, zooals (ik herhaal het nog eens) naar mijn vaste overtuiging van bijna alle anti-revolutionairen. Dr Kuiper heeft hun allen weten te suggereeren, dat hij de wettige, geestelijke erigenaam van Groen is geweest en dit is, zooals ik reeds aanvees, ten eenenmale onjuist.

En wat doet U nu? U vermijdt in ons debat zorgvuldig de hoofdvraag en wilt alles concentreren op een vraag van zeer ondergeschikt belang.

Nu, goed, ik zal met U „twee mijlen gaan“ (Mt. 5: 41). Gij zegt (ik spatieer): „Tusschen ons was alleen in het geding de vraag, of het woord „Christelijk“ uit Art. 23 der Schoolwet door Groen niet even fel bestreden is als door Dr Kuiper“.

En zelfs op deze, zoo uiterst formeel gestelde vraag, antwoord ik met verwijzing naar „de bronnen“. Neen, niet even fel, want Groen bestreed het woord alleen uit taktiek (want hij had in zijn hart de Volkskerk en dus ook de Volksschool (de openbare school) lief en Kuiper bestreed het woord uit beginsel, omdat hij den Staat en de staatsinstellingen als een „dorgernaamte“ wilde laten staan (want hij had in zijn hart de vrije kerk en de vrije school lief).

Gevoelt U nu het hemelsbrede verschil?

Al heeft dus Groen, wat ik gaarne toegeef, het eerst voorgesteld het woord „Christelijk“ te schrappen (reeds in 1862), hij deed dit uit een gansch ander motief. En daarop komt het voor de rechtsgeschiedbeschouwing aan.

Dat was ook de strekking van heel mijn stukje: „Een geschiedenis, enz.“ Daarom schreef ik immers op het einde: „Men vergete deze geschiedenis niet, want dit is de oorsprong van heel Dr Kuiper's separatistische practijk“.

Dit „kritiekste“ wilt U echter vermijden, omdat U, hoop ik, iets ervan begint te gevoelen (als objectief historicus en als nuchter beschouwer van ons heden-dagse volksleven), hoe zwak heel het „separatisme“ staat in elk opzicht, getoetst aan Schrift, historie en ervaring.

U zegt zoo wijs: „Overigens was het volstrekt niet mijn bedoeling met U een debat aan te gaan inzake Dr Kuiper's houding tegenover den modernen staat. En evenmin zal ik dat doen ten aanzien van Groen's Christelijk-historisch testament. Dat zijn stellig hoogst belangrijke kwesties; maar daarover ging het tusschen ons niet.“

Zou dit laatste waar zijn? Ik geloof het niet. Het vormt veeleer den achtergrond, als men het zoo noemen wil, van heel ons debat. Voor mijn besef is het de hoofdzak. En daarom dacht ik onwillekeurig aan het rijmpje, dat ik hierboven plaatste.

Doch de zaak zelf is belangrijk genoeg om er nog wat dieper op in te gaan. U vergist U dan ook, wanneer U meent, mij een verklaring omtrent Groen te hebben „afgeperst“. Het door mij gezegde was reeds lang mijne meening en ook meermalen door mij uitgesproken. Doch ik heb nog een interessante „bron“, wat dit punt betreft, die ik bij wijze van verrassing nog voor later zal bewaren. De eene dienst is de andere waard.

Met gevoelens van hoogachting, gaarne

Uw dw.

P. J. KROMSIGT.

Amsterdam, 9 Febr. 1931.

Ik dank Dr Kromsigt vriendelijk voor zijn amen.

de honorable. Even goedgehumeurd als hij, neem ik hiermee voorloopig afscheid van hem, in afwachting van de door hem toegezegde verrassing.

RULLMANN.

Waar gaan we heen?

In „De Christelijke Onderwijzer“, orgaan der Unie van Christelijke onderwijzers en onderwijzeressen in Nederland, van 4 Februari, was de heer (A. P.) Jungcurt zoo vriendelijk een stukje te wijden aan onze Opmerking in ons nummer van 19 December. Men herinnert zich, dat ik toen het feit signaleerde, dat de recensent J(ungcurt) in bovengenoemd blad had gezegd, dat het Kerstfeest boven elke (spat. van ons, J. W.) theologie uitgaat. Dat is voor ieder Bijbelgeloovig en voor ieder christ-geloovig mensch, die begrijpt, wat die uitdrukking beteekent, in één woord verschrikkelijk.

Maar onze lezers hebben van bedoeld stukje kunnen kennis nemen.

Nu komt in bovengenoemd nummer de heer Jungcurt op mijn stukske terug.

Het artikel van den heer J. willen we, al zullen we er eenige opmerkingen over maken, onzen lezers niet onthouden. Het is zoo fijn, zoo innig, zoo teer, zoo boven elke theologie uitgaand, zoo nuchter, zoo ter zake kundig, zoo bezadigd, zoo bescheiden, zoo voorbeeldig, dat we het om des heeren Jungcurts wille zouden betreuren, wanneer onze lezers het niet van A—Z konden genieten.

Ziehier dan het stukske, met volledig opschrift en al:

VAN DE REDAKSIE.

* De Drakendoders.

Als 'n moderne Siegfried trekt Prof. Waterink er zo nu en dan eens op uit om een der vele draken, die in zijn oog het schoolerf onveilig maken, te bestrijden en te doden.

Eerst moest het Pedagogies Kongres eraan geloven, toen de Lichamelijke opvoeding, en nu heeft de Unie draak zijn speciale strijdlust opgewekt. In de hollen en krochten van „De Christelijke Onderwijzer“ zag hij 10 December het vurige oog en er recensie fonkelen en onmiddellijk blies hij op de Reformatie-bazuin met een niet-onzeker, doch nochtans minder wel-luidende klank.

Ik had me vermeten, mij te verheugen in de verschijning van een bundel kerstvertellingen (ofschoon daar van orthodox standpunt wel enige bezwaren tegen zijn in te brengen) omdat tenslotte Kerstmis boven iedere theologie uitgaat.

Dat mag ik niet zeggen — dat is in hoge mate bedenkelijk en dubbel bedenkelijk, waar ik leider ener Vakvereniging van Christelijke onderwijzers ben! Vermoedelijk zal Professor het in de Apostel Paulus dan ook wel niet goed vinden, dat deze zich erover verheugt, zelfs wanneer het Evangelie onder een dekfel verkondigd wordt, maar ik moet eerlijk bekennen tegen zulk een eksklusivisme niet op te kunnen.

Ik was dan ook van plan geweest deze drakendoderij te laten voor wat ze is, indien er zich niet enkele feiten hadden voorgedaan, die me ertoe brachten nog eens 'n andere lichtflits te laten vallen op deze professorale Don Quichotterie, want — heus! — het is geen strijd tegen draken, maar tegen windmolens!

Het eerste feit is de omstandigheid, dat enkele platte land-kerkbode-vullers zich met gulzige gretigheid in Professor Waterinks gevolg hebben geschaard en als evenzoveel Sancho Panza's er dappertjes op los hakken!

En het tweede is dit: dat in 'n grootste kerkbode — n.l. de Haagse — 'n ongetwijfeld goedbedoeld inzender die rol op zich neemt, ijverig gesecondeerd door de bekende Dr K. Dijk, die er nog een extra schepje op gooit.

Ik mag me er niet over verheugen, noch mijn waarderij erover uitspreken, wanneer bij onze niet-orthodoxe mede-christenen zich andere stromingen baan breken, dan we aantreffen in het vlakke en platvloerse modernisme van een halve eeuw geleden, dat in 't Kerstfeest eigenlijk niet meer zag dan het oude Yulefeest onzer Germaanse voorouders!

Wanneer ik in het dagelijks leven iets meen te bespeuren van Gods gemene gratie, die voor mij meer dan een leerstuk is, en daaraan op bescheiden wijze, in een simpele recensie met 'n zeer persoonlijk karakter, uiting geef, ben ik zwaar suspikt en stormen de drakendoders op mij af...

Gelukkig heb ik mijn gemoedsrust spoedig hervonden. In een artikel — en dat is de lichtstraal, die ik op dit gewurm wil doen vallen — waarin mijn oude kweekschool-makker Dr H. W. van der Vaart Smit, Gereformeerd Predikant te Zwijndrecht, de nagedachtenis eert van wijlen de Remonstrantse professor Groenewegen, lees ik:

„De liefde tot de eigen overtuiging veroorlooft, juist omdat ze slechts de eigene is, om des te meer ook de andere te achten. Dat brokstuk der verstandelijkheid, dat het nietige ik in zijn nog „nietiger begripmatige denken vatten kan, mag geen aanspraak op absoluteitheid maken; de subjectiviteit, die wij hebben, onderscheidt zich van de objectiviteit, die wij zoeken. En terwijl het deemoedige bewustzijn van eigen kleinheid alzo onze liefde tot de eigen overtuiging beschaduwde, schrijden „wij als mensen, pelgrims naar de eeuwigheid, naast elkander en verheugen ons, dat de waarheid zo

„groot is
„uitsprek
„nieuwe
„kennis

Lees die
dat stand
dan van
schijnlijk
ken ik, da
meer van
elkaar...
Dan late
met rust.
H.

„De drake
denken. H
hartig, zo
heeld? —
maken.
Eerst een

Het „Pae
streden.
blijven, to
opvoedin
mogelijkhe
geloovig
zouden ga

J. hem toe
de mijne h
hoe kwam
meerle org
v. Chr. On
En dat ik
is ook on
op de la
Maar dit
gedrongen.

Nu heeft
wekt, zeg
Ja — ik
heette. Aan
Hij zegt de
oog eenen
dat oog he
deze moet
dat het in
als „draak
„Unie-draa
(Opeens)

dat mijn
gebruikte
En als ze
brak het t

Dan sch
loop...“)

Welnu d
I, dien
dien hij o
dien, dien
vating va
ernstig, zi

Het betr
Het betr
Neen, he
maar al
het ging

U hebt
dat het
uitgaat.

Dat is v
ging het
en diepte
niets te
het Kerst
beginselen.

„Ik verk
boren is c
Dat is
genade —
iets ander

En nu
Schrift. O
Niet om
Maar on
aanviel
geding wa

— Mens
kwestie he
Lees al
Daar ga
gelie dan

En daan
Engel uit
buiten het
vloekt“.
Meneer
onzaligen
noemen!
Wat zeg
boekje, da
Toe, we

neurd als hij,
eid van hem,
oegezegde ver-

RULLMANN.

UW
gaan we heen?

in der Unie van
essen in Neder-

P.) J (ungcurt)

in onze Opmer-

Men herinnert

at de recensent

gezegd, dat het

J. W.) theologie

g en voor ieder

t, wat die uit-

chrikkelijk.

stukje kunnen

heer Jungcurt

re, al zullen we

izen lezers niet

z, zóó teer, zóó

uchter, zóó ter-

siden, zóó voor-

curts wille zou-

niet van A—Z

opschrift en al:

of. Waterink er

ler vele draken,

g maken, te be-

eraan geloven,

nu heeft de Unie-

kt. In de helen

nderwijzer" zag

recensie fonke-

sformatie-bazuin

is minder wel-

ngen in de ver-

ingen (ofschoon

enige bezwaren

slotte Kerstius

a hoge mate be-

ik leider ener

wijzers bent Ver-

stel Paulus dan

zich erover ver-

der een deksel

erlijk bekennen

p te kunnen.

st deze draken-

ien er zich niet

me ertoe brach-

laten vallen op

ant — heus! —

ar tegen wind-

„groot is, dat ieder ze slechts eenzijdig en ten dele
„uitspreken kan en steeds nieuwe mensen steeds
„nieuwe rijkdommen tot de schat der waarheids-
„kennis toe mogen brengen."

Lees dit nu eens zeven maal aandachtig over. Is
dat standpunt nu niet het juiste en in elk geval juist
dan van Prof. Waterink? „Ja maar", zal deze waar-
schijnlijk zeggen, „dat is niet Gereformeerd"! Dan be-
ken ik, dat ik daar tegenwoordig zoveel verstand niet
meer van heb; dat moeten de heren dan maar onder
elkaar... uitknokken!

Dan laten ze tenminste ondertussen de „Uniedraak"
met rust.

H.

J.

„De drakendooder" is nu wel finaal dood, zou men
denken. Hij waagt het nochtans bescheiden maar open-
hartig, zonder rancune, maar — waarom het ver-
heeld? — ook zonder sparen, eenige opmerkingen te
maken.

Eerst een paar historische feiten.

Het „Paedagogisch Congres" heb ik nergens be-
streden. Ik heb geweigerd nog langer bestuurslid te
blijven, toen men besloot ook de godsdienstige
opvoeding te behandelen, en dat wel zóó, dat de
mogelijkheid niet uitgesloten was, dat positief on-
gelooovige mannen of vrouwen over dit onderwerp
zouden gaan spreken. Dat de conscientie van den heer
J. hem toelaat, zulke te riskeeren, is zijn zaak; dat
de mijne het mij verbiedt, is mijn zaak. Maar één vraag:
hoe kwam het meneer J., dat er geen enkele Gerefor-
meerde organisatie, noch C. N. S., noch de Vereniging
v. Chr. Ond. enz. („de Groote") meedeed?

En dat ik „de lichamelijke opvoeding" heb bestreden
is ook onwaar. Ik bestreed de excessen van de L. O.
op de lagere school. Dat is iets anders. Maar dit is
blijkbaar nog niet tot den heer J. door-
gedrongen. Maar ook daarover loopt het debat nu niet.

Nu heeft „de Uniedraak" mijn strijd lust opge-
wekt, zegt de heer Jungcurt.

Ja — ik wist niet, dat de heer J. „de Uniedraak"
heette. Aanleiding tot mijn schrijven was zijn houding.
Hij zegt dat zelf; lees het maar — ik „zag het vurige
oog eener recensie fonkelend"; natuurlijk fonkelde in
dat oog het licht van den geest van den heer J. Dus
deze moet „de Uniedraak" zijn. Wel — ik wist niet,
dat het in Nederland ook al gewoonte was, zichzelf
als „draak", zij het dan ook, wat welluidender, als
„Unie-draak" aan te dienen.

(Opeens herinnert me dat „draak" aan het woord,
dat mijn Friesche buurvriendjes in mijn jongensjaren
gebruikten voor „een vlieger".

En als zóó „draak" dan hoog geklommen was, dan
brak het touw wel eens. Dan ging de „draak" op holl!

Dan schreeuwden we allemaal: „een draak op den
loop..."

Wetnu dan, ik meende de opvatting van den heer
J., dien ik nog maar zal noemen met den naam,
dien hij op den burgerlijken stand heeft, en niet met
dien, dien hij zichzelf vereerde. — Ik meende de op-
vatting van den heer J. te moeten signaleren. En
ernstig, zij het kort, te moeten waarschuwen.

Het betrof een beginsel, meneer J.

Het betreft heilige goederen, meneer J.

Neen, het ging niet om wat U er nu, met schoonen,
maar al te doorzichtigen schijn van maakt; alsof
het ging om „waardering" van andersdenkenden.

U hebt met evenzovele woorden gezegd,
dat het Kerstfeest boven elke theologie
uitgaat.

Dat is voor een „leider" van een onderwijzersveren-
iging het ergste. Omdat hij hier toont, of van de eerste
en diepste beginselen der theologie niets, maar dan ook
niets te begrijpen, of — en dat is nóg erger — van
het Kerstfeest niets te verstaan; niets; zelfs de eerste
beginselen niet.

„Ik verkondig u groote blijdschap..., dat u heden ge-
boren is de Zaligmaker..."

Dat is maar bij één theologie — die van de vrije
genade — Kerstfeest. Bij elke andere theologie is het
iets anders.

En nu beroept me waarlijk de heer J. zich op de
Schrift. Op Paulus.

Niet om zijn zin over het Kerstfeest te verdedigen.

Maar om te verdedigen iets anders, dat ik niet
aanviel, niet aanval kon, omdat het niet in
geding was.

— Meneer Jungcurt, over de in het geding zijnde
kwestie heeft Paulus, heeft de Schrift ook iets gezegd.

Lees a.u.b. Galaten 1:6—8.

Daar gaat het over menschen, die een ander Evan-
gelie dan dat van de genade in Christus preeken.

En daar staat het: „al ware het ook, dat wij, of een
Engel uit den hemel u een Evangelie verkondigde
buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij ver-
vloekt".

Meneer Jungcurt heb eens den moed, heb eens den
onzaligen moed, om Paulus nu een... drakendooder te
noemen!

Wat zegt Paulus, wat zegt Galaten 1:6—8 wel van het
boekje, dat U reconseerde?

Toe, wees nu eens een oogenblik even oprecht, als

toen U schreef: „Ja maar", zal deze (Prof. W.) waar-
schijnlijk zeggen, „dat is niet Gereformeerd"! Dan be-
ken ik, dat ik daar tegenwoordig zoveel verstand niet
meer van heb. Zoo zegt U im-
mers, meneer J.?

Dat is tenminste eerlijk.

Wees nu ook eens eerlijk tegenover Galaten II!

En breng Uw uitdrukking „Kerstfeest gaat boven
elke theologie uit" eens in het licht van dat Woord!
Zeker, ik geloof graag, dat U de schrijfster van de
Kerstvertellingen, die U reconseerde, hoog acht.

Als mensch doet ieder met U mee.

Maar als het gaat over het Kerstfeest, over het
heilsfeit, wel, al was ze dan een Engel uit den
hemel, dan was ze... ja het staat er zóó... het is hard,
maar het is het Woord van God... dan was ze nóg
vervloekt.

En nu kunt U verder met het citeeren van menschen
wel ophouden, waarde heer J.

Immers, dat citaat, ontleend aan Dr v. d. V. S., gaat
niet over de vraag, of Kerstfeest boven elke theologie
uitgaat.

En verder blijft het het woord van een mensch.

En dan...

Uw aan de bierkaai ontleend term „uiknokken",
wil ik slechts even aankijken. „k Wil er niet over praten.
En of we dan den „Uniedraak" met rust laten?

Zeker, als die „draak" of die „Unie" geen onchris-
telijke dingen doet of spreekt.

Maar wat denkt U nu, meneer Jungcurt?

Tachtig jaar lang heeft ons christelijk volksdeel ge-
vochten vóór de vrije Christelijke school. En met
offers, van welker grootte een deel van ons geslacht
geen vermoeden meer heeft, heeft men dat christelijk
onderwijs gediend. En door de gunste onzes Gods heb-
ben we nu onze Christelijke school.

Maar die willen we ook houden, meneer J.
Het gaat ons allereerst om de beginselen van die
school, en om de heilige beginselen in die school.

Tenslotte zijn beginselen belangrijker dan salaris-
kwesties.

En als er dan een vrijgestelde van een Unie
van christelijke onderwijzers en onderwijzeressen
is, die zóó weinig verstand toont te hebben van de
allereerste goederen, waarom het in onze chris-
telijke scholen gaat, dan zal ik, en dan zullen velen
met mij, het recht willen hebben te waarschuwen en
te signaleren.

Ik kan niet gelooven, dat de leden der Unie, in
massa genomen, het met den heer J. eens zijn.

Ware dat het geval, dan zou er aan
scholen, die de belijdenis der vaderen wil-
len handhaven, voor leden der Unie geen
plaats meer zijn.

Voor mij en voor velen met mij staat het wel vast,
dat er één van tweeën al dadelijk gebeuren moet:
of er moet een massa-protest van de leden der Unie
komen tegen dit beginsel-verzakend geschrift van den
heer J., of (als het eerste niet geschiedt) onze scholen
kunnen voorshands alleen dan leden der Unie onder
hun personeel opnemen, indien door persoonlijke samen-
spreking omtrent hun houding jegens de heilsfeiten
voldoende zekerheid werd ontvangen.

En dit willen we den heer J. wel verzekeren: we
willen hem gaarne met rust laten. De vorm, waarin
de heer J. blijkbaar pleegt te „strijden", lokt werkelijk
niet tot debat uit.

Maar zoodra hogere belangen, de belangen van onze
Christelijke scholen, de belangen van heel ons chris-
telijk onderwijs op het spel staan, zullen we spreken.
Ongeacht de autoriteit van den heer Jungcurt.

J. W.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Haarlemmermeer, Oostzijde (2e beroep): P. van Strien te Veere.
Hartlingen: J. Meijer te Hoozeve.

Intrede te:

Schiedam: J. v. d. Meulen. Tekst: Ps. 106:4 en 5 (11 Febr.).
Sprang: Cand. J. C. Hagen. Tekst: Filipp 1:6.

Afscheid van:

Gerkesklooster-Stroobos: W. Doorenbos. Tekst: Rom. 15:13.

De J. B. van Mechelen, †

Op 88-jarigen leeftijd is 12 Februari j.l. te Capelle (N.B.)
overleden Ds J. B. van Mechelen, emeritus-predikant van de
Geref. kerk van Roaveen.

Zending.

Dr Bakker, directeur van het Zendingshospitaal te Klaten,
zal, naar wij vernemen, D.V. 14 Maart met verlof naar Neder-
land terugkeeren.

Makassar. Deputaten voor de Soemba-Zending (gedreven door
de Geref. Kerken in de drie Noordelijke Provinciën) besloten,
aan de Particuliere Synode te adviseeren voor de Kerk van
Soerabaja, tot steun voor haar werk te Makassar, zoolang ze
zelf haar zendingstaak niet geheel kan vervullen, een bedrag
van f2000 per jaar in de begroting op te nemen.

Kerkgebouwen.

Te Lutterade (L.) is voor den bouw van een Geref. kerk
een perceel bouwgrond aangekocht aan de Groenstraat.

Mannenverenigingen.

Te Leerdam is een Geref. Mannenvereniging opgericht met
aanvankelijk 20 leden. Voorzitter is de heer P. Bakker.

— Te Oldehove (Gr.) is een Geref. mannenvereniging opge-
richt als wier leider Ds H. Wiersma fungeeren zal.

Praeparatoir examen.

De classis Tholen der Geref. Kerken heeft praeparatoir ge-
examineerd en met algemeene stemmen beroepbaar verklaard
den heer Jac. Andrée, te Krabbendijke, cand. van de Theol.
School te Kampen. De heer Andrée zal een eventueel beroep
gaarne terstond in overweging nemen. Zijn adres is: Geref.
pastorie, Krabbendijke (Z.).

2e Predikant.

De Kerkeraad der Geref. Kerk van Barendrecht besloot met
algemeene stemmen in principe, om over te gaan tot het beroepen
van een tweeden predikant of hulpprediker. De grootte der
gemeente (bijna 2000 zielen) moet daartoe wel mede den
Kerkeraad nopen.

„GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND".

Bedankt voor:

Enschede: P. A. E. Sillevius Smitt te Haarlem.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Arnhem: A. H. Hilbers te Enschede.
Lisse: G. Salomons te 's-Gravenzande.
Nieuwpoort: P. de Groot te Amersfoort.
Vlaardingen: P. de Smit te Utrecht.

Bedankt voor:

Dordrecht: Joh. Jansen te Leiden.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Bedankt voor:

Ophuysen: M. Heijkoop te Utrecht.
Werkendam: A. Verhagen te Middelburg.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Daarle (O.): F. de Gids te Oud-Vossemeer.
's-Graveland: E. Warmolts te Scherpenzeel (Gld.).
Haarlem: A. W. M. Odé te Koudekerk.
Haarrecht (toez.): L. A. F. Reddingius te Hauwert.
Papendrecht: J. E. Klomp te Ede.
Stevensweert: W. de Peer te Elst.
Terwolde: P. Prins van Wijngaarden te Drimmelen.
Zeerijp: Cand. G. W. C. Vunderink te Utrecht.
Zegveld: N. Warmolts te Wezep.
Zwartsluis (toez.): J. van Kuiken te Exmorra.

Aangenomen naar:

Breda: G. van Dijk Az. te Lisse.
Lichtenvoorde (toez.): Cand. E. Jansen Schoonhoven te Utrecht.
Purmerland en Den IJp: A. C. Lagrand, emer. predikant te
Amsterdam.

Bedankt voor:

Boven-Hardinxveld: W. Rijsburger te Polsbroek.
Colijnsplaat: G. Barger Ez., Evang. pred. te Hoorn.
Doersburg: A. Dörmelmann te Almkerk.
Elburg en Huizen: W. L. Mulder te Voorthuizen.
Kampen: E. Schimmel te Ameide.
Heusden: C. M. Veenhuysen te Ankeveen.
Rotterdam: J. W. Dippel te Aalten.
Rijssen: J. de Bruin te Rotterdam.
Sellingen (toez.): E. Emmen te Kuinre (O.).

BIBLIOTHEEK „SONNEVANCK"

Een noodkreet!

De bibliotheek, verbonden aan ons Gereformeerd Sana-
torium „Sonnevank", verkeert in zorgwekkenden toestand.
Er zijn haast geen boeken meer. De boeken die er zijn,
zijn oud.

Natuurlijk weten onze Gereformeerde menschen dat niet.
Wisten ze het, ze zouden ongetwijfeld een einde aan dezen
onhoudbaren toestand maken.

Denk u den toestand van onze zieken in.

Altijd maar liggen, liggen!

Dag in, dag uit kuren!

In grauwe eentonigheid gaan de dagen voorbij!

De rusteloze geest zoekt bezigheid.

Die rusteloos bezige geest moet voedsel hebben.

De gedachten, die zich in de ziekte zoo gemakkelijk con-
centreeren op den mensch en zijn ziekte, zijn droeve levens-
omstandigheden en de kleine gebeurlijkheden van elken
dag, moeten afgeleid worden.

Niet te zeggen, wat een boek beteekent voor patiënten,
die niet te ziek zijn om te lezen.

Wat een goede invloed kan dan niet hebben het boek,
dat de geest aan het denken zet.

Bezig houdt met anderer zielsgebeuren of werkzaam
maakt met de vragen waarvoor het leven stelt.

Wat machtige betekenis heeft dan het Christelijk boek,
dat de geest richt op God en het antwoord van de pijnlijke
vragen leert zoeken bij de in de Heilige Schrift geopen-
baarde waarheid Gods.

Zullen wij onze patiënten, die toch al zóóveel moeten
missen, niet willen voorzien van lectuur, die hun ziel ver-
kwikt?

Zullen wij aan hun groote behoefte tot lezen, almaar
lezen, niet willen tegemoet komen?

Ondergeteekenden, tot wier kennis kwam, dat de biblio-
theek te „Sonnevank" dringend versterking behoeft, ver-
eenigden zich tot een klein comité, dat in overleg met het
bestuur, werken wil tot verbetering van „Sonnevank's"
bibliotheek.

Wilt gij niet door een bijdrage medewerken aan het
mooie doel?

Er wordt veel gevraagd. Zeer veel.

Wij vragen dan ook niet veel. Als ieder Christen, in wiens
hart barmhartigheid woont, in wiens ziel medegevoel leeft
voor anderer lijden, iets doet, is „Sonnevank" geholpen.

De heer Haan wil gaarne uw bijdragen ontvangen. Zijn
gironummer is 134937.

Misschien wilt ge uw boekenkast eens nazien en een of
meer mooie boeken afstaan.

U kunt opgave van de titels der boeken, die u wilt
afstaan, zenden aan Dr Tazelaar, die u dan nader bericht
doen zal, of de bewuste boeken geschikt zijn.

Men zende niet, alvorens met Dr Tazelaar overleg ge-
pleegd te hebben. Wij rekenen op veler medewerking.

Dr W. G. HARRENSTEIN, Amsterdam.

R. L. HAAN, Nw. Ebbingestraat, Groningen.

Gironummer 134937.

J. VAN DER MEULEN, Soest.

AART H. MULDER, Utrecht.

Dr C. TAZELAAR, Amsterdam.

2de Constantijn Huygenstraat 77.